

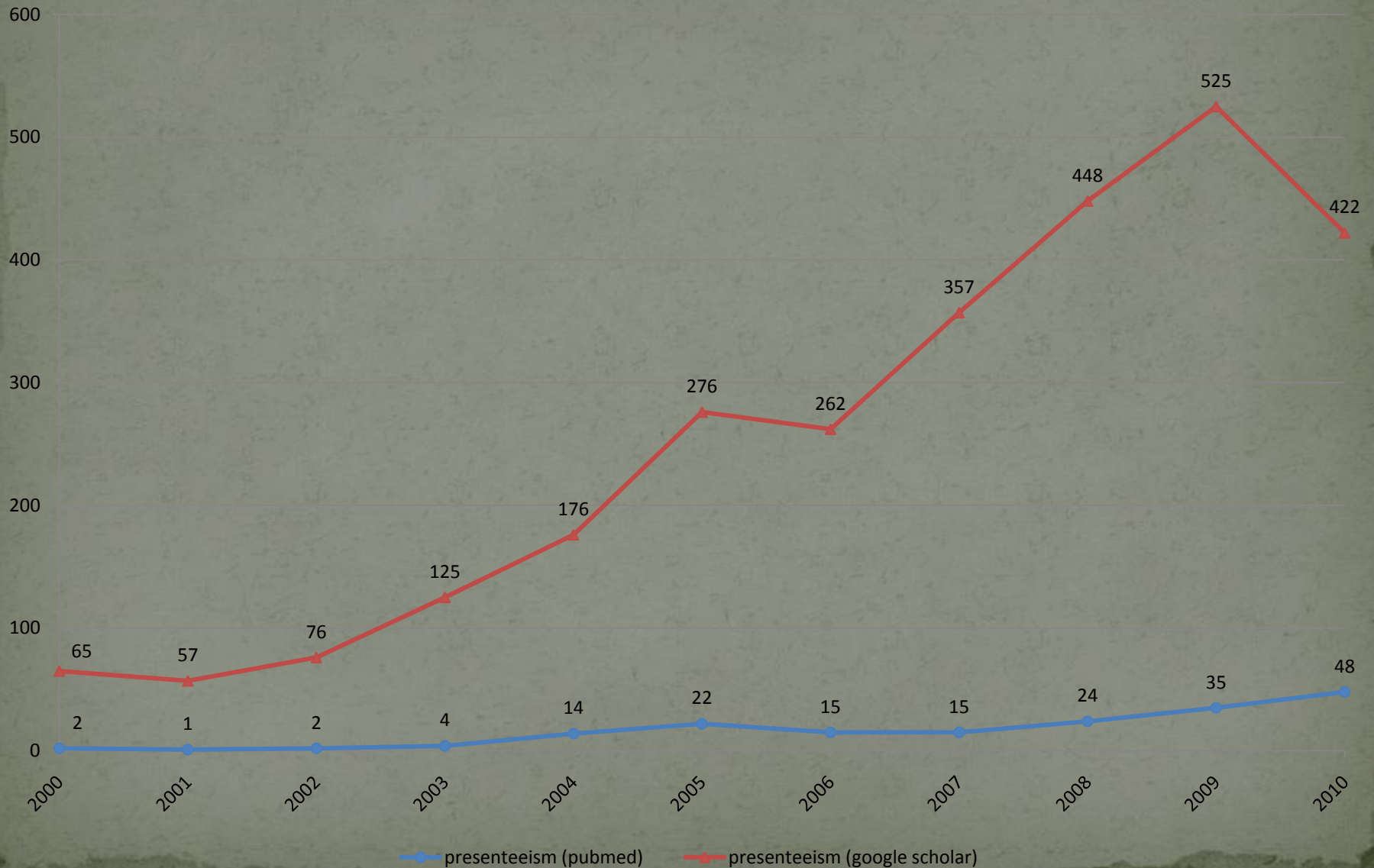
Syg på arbejde – godt eller skidt for sygefraværet?

Claus D. Hansen, sociolog
Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning

Sygenærvær – hvad er nu det?

- Johns (2010) identificerer 9 definitioner.
 - 'Går på arbejde selvom man føler sig syg' (Aronsson 2000).
 - >70% af den danske kernearbejdsstyrke rapporterer mindst en episode af sygenærvær (Hansen & Andersen 2008).
- Sidste 10 år mere udbredt at studere, men stadig meget få danske studier.
- Historisk ligeså eller mere grundlæggende end sygefravær (f.eks. Danmark i 1940'erne og 50'erne).
- To traditioner
 - Epidemiologisk/stress relateret
 - Produktivitet

Udvikling i antal artikler om sygenærvær 2000-2010

Sygenærvær – hvad er nu det?

- "Jeg har adskillige Gange været stillet over for det Forhold, at en Arbejder, der paa Grund af Sygdom af sin Læge er blevet anordnet Arbejdshvile i længere Tid, har trodset Anordningen under Henvisning til Tabet af Arbejdsindtægt og muligvis af Arbejdsløshedsunderstøttelsen og derved har forværret sin Sygdom." (Lund, Sygekassetidende, 1946, s. 23).
- Sygearbejdere vil være glad for at arbejde, men stadig meget få

"En rimelig sygelønsordning vil virke produktivitetsfremmende, idet den syge vil kunne tillade sig at tage de dage i sengen – hjemme eller på hospitalet – der er nødvendige for reetablering af hans arbejdsevne, og han vil derved tillige i mange tilfælde kunne undgå at smitte sine arbejdskammerater, hvilket nu ofte sker med det resultat, at også de for kortere eller længere tid må savnes i produktionen. Det er mit håb, at de her anførte betragtninger kan være med til at stimulere interessen for en effektiv og stabil ordning af det store problem på arbejdspladsen, der hedder tryghed under sygdom, så at vi fremover skal undgå den håbløshed og ødelæggelse, vi så ofte har været vidne til i det arbejderhjem, hvor forsøgeren blev ramt af en langvarig arbejdsudygtighed." (Jensen & Møller Nielsen, Sygekassetidende, december 1955, s. 306)

Sygenærvær – hvad ved vi om det?

Epidemiologi/arbejdsmedicin

1. **Årsager** til at folk går syge på arbejde.
2. **Helbredsmæssige konsekvenser** af at gå syg på arbejde.

Management-inspirerede tradition

1. **Konsekvenser** af sygenærvær for **produktivitet**.

De to traditioner 'taler' ikke sammen (cf. Johns 2010)

Hvorfor går folk syge på arbejde? (1)

<i>Hvilke af de følgende grunde beskriver bedst, hvorfor du gik på arbejde, selvom du var syg?</i>	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke
Hensyn til kollegaer	36	32	9	23
Hensyn til kunder, klienter, patienter	29	23	9	39
Jeg sætter en ære i ikke at have noget sygefravær?	17	26	14	43
At arbejdet ellers hober sig op	18	24	14	44
Hensyn til karriere	4	9	14	73
Frygt for at kolleger bliver sure?	2	4	10	84
Frygt for at blive fyret?	2	3	7	88
Økonomiske årsager (fx at du ville miste en bonus, ikke havde råd til at nøjes med sygeløn mv.)?	2	3	4	91

Hvorfor går folk syge på arbejde? (1)

"Men ellers så er jeg sgu ikke den der melder mig syg. Jeg gik på arbejde med lungebetændelse. Der var godt nok et par af mine kollegaer, der skældte mig ud og sagde: "Kan du så se at komme hjem". Men jeg bliver sindssyg af at ligge derhjemme. Det skal simpelthen være grelt, hvis jeg skal lægge mig syg... Og det er ret og rimeligt. For det er jo sådan set ens kollegaer, man straffer, hver gang man melder sig syg bare for ingenting. Altså, jeg kan forstå, at man melder sig syg, hvis man er rigtig [syg]. Men sådan noget pjat med hovedpine [eller] en snøftesnue, jamen så kan man jo sagtens tage på arbejde. Det kan jo ikke undgås, at vi bliver smittet med et eller andet, fordi vi er jo i tæt kontakt med en masse mennesker... [Jeg melder mig sjældent syg] ... for jeg ved udmærket godt, at det er en kollega, der bliver nødt til at komme ind og køre for mig. Det er også for at hjælpe kollegaerne... Det vil man ikke være bekendt sådan at ødelægge deres fridag. Så det er også for at være en god kollega." (Birthe, buschauffør)

Hvorfor går folk syge på arbejde? (1)

"Jeg har aldrig været syg. Leon, min chef, har ikke været syg i sytten år. Interviewer: 'Du er heller ikke sådan forkølet nogen gange?' Keld: Jo. Jo jo jo. Ork, gud dog du. Der er somme tider, vi ikke kan bruge nogle fingre. Leon har lige smadret hans tommelfinger i et pengeskab. Den har vi grinet af lige siden. Men hvad fanden skal vi gøre? Hvem skal så lave arbejdet? Jeg har været så syg, at jeg har taget på arbejde klokken halv fem om eftermiddagen eller sådan noget. Så har jeg fået det bedre op af dagen, og så har jeg så arbejdet til ti-halv elleve om aftenen i stedet for... Det kan være lidt hårdt ind imellem, og det har vi også tit snakket om. Fordi du får skyldfølelse, hvis du føler dig syg, og du måske har lyst til at lægge dig syg. Og det kan du ikke rigtigt tillade dig, fordi det er sådan en lille virksomhed. Det er der, problemet er med de små virksomheder. Altså [situationer], hvor du måske havde bedst af at være hjemme. Hvor man føler, at det måske er lidt urimeligt, at du skal af sted. Men nogle gange, så har jeg sgu følt: 'Nå ja. Det er sgu godt nok, jeg er kommet af sted'. Men altså, det sidder i hovedet på dig. Nu sidder de derinde alene, og du ved hvor meget arbejde der er. Det kan ikke undgås, at der kommer den der skyldfølelse. Det vil jeg indrømme. Det kan ikke undgås. Det kan det ikke." (Keld, guldsmed)

Hvorfor går folk syge på arbejde? (2)

Johns (2010) opsummerer tre vigtige aspekter:

1. Organisatoriske aspekter:

Sygeløn, 'omsorgssamtaler' (Grinyer & Singleton 2000)

Jobusikkerhed, nedskæringer (Virtanen 1994)

2. Job design og sygenærvær:

Indflydelse (Johansson & Lundberg 2004)

Manglende vikardækning, overarbejde (Aronsson & Gustafsson 2005)

Teamarbejde (Grinyer & Singleton 2000)

3. Sygenærværskulturer (Dew et al 2005)

Hvad er helbredssekvenserne af at folk går syge på arbejde?

Tre studier:

1. Whitehall-II, hvor Kiwimäki og kollegaer (2005) finder, at de ansatte, der har dårligt selv vurderet helbred og ingen sygedage registreret de efterfølgende år har ca. dobbelt så stor risiko for blodprop, end de ansatte, som har dårligt selv vurderet helbred, men har et moderat antal sygedage (1-14 sygedage).
2. ASUSI, hvor vi finder, at de, der hyppigt går på arbejde (>6 gange indenfor et år), selv om de er syge, har 74% større sandsynlighed for at blive sygemeldt i mere end 2 måneder, selv når der kontrolleres for sygefravær året før samt en lang række andre faktorer inkl helbred (Hansen & Andersen 2009)
3. Bergström m.fl (2009a;b), der finder, at sygenærvær både prædikterer fremtidigt sygefravær og dårligere selv vurderet helbred.

Hvad betyder det for produktiviteten, at folk går syge på arbejde?

A Presenteeism Report Card

Lockheed Martin commissioned a pilot study in 2002 to assess the impact of 28 medical conditions—some serious, some relatively benign—on workers' productivity. Researchers from Tufts–New England Medical Center in Boston found that even employees with less severe conditions had impaired on-the-job performance, or presenteeism. The

table below lists several of the ailments studied; for each one, it includes estimates of prevalence, productivity loss, and annual cost to the company in lost productivity (this figure was based on the average Lockheed salary, roughly \$45,000). Together, the 28 conditions set the company back approximately \$34 million a year.

Condition	Prevalence	Average productivity loss	Aggregate annual loss
Migraine	12.0%	4.9%	\$434,385
Arthritis	19.7	5.9	865,530
Chronic lower-back pain (without leg pain)	21.3	5.5	858,825
Allergies or sinus trouble	59.8	4.1	1,809,945
Asthma	6.8	5.2	259,740
GERD (acid reflux disease)	15.2	5.2	582,660
Dermatitis or other skin condition	16.1	5.2	610,740
Flu in the past two weeks	17.5	4.7	607,005
Depression	13.9	7.6	786,600

Source: Debra Lerner, William H. Rogers, and Hong Chang, at Tufts–New England Medical Center

Copyright © 2004 Harvard Business School Publishing Corporation. All rights reserved.

Afhænger af hvilke sygdomme eller symptomer der er tale om. Men visse studier peger på et gennemsnitligt produktivitetstab på mere end 10% (Goetzel et al 2004)

Sygenærvær kommer dermed til at betyde meget mere for virksomhedernes økonomi – og sygenærvær vil i nogen tilfælde være dårligere for virksomhederne end sygefravær (Burton et al 2002)

Sygenærvær og tilbage til arbejde?

- Johns (2010) peger på den manglende sammenhæng mellem management presenteeism-litteraturen og den epidemiologiske-litteratur om sickness presenteeism.
- Man kunne også pege på den manglende sammenhæng mellem sygenærversforskningen og den stadig mere omfattende forskning i TTA.
- Er TTA en form for sygenærvær? Hvornår er sygenærvær godt (fordi det bidrager til, at sygemeldte har en kontakt til arbejdspladsen og dermed bevarer arbejdsmarkedstilknytning)? Hvornår er sygenærvær skidt (fordi det tvinger syge mennesker til at gå på arbejde, selvom de ikke har lyst jf f.eks. de eksempler på kræftramte der er blevet tilskyndet til at arbejde mens de får kemoterapi).
- Hvad er kriterierne for at vurdere om sygenærvær er godt eller skidt? Skal man tage (fysisk/psykisk) skade før sygenærvær er skidt? Skal man gå på arbejde, hvis man bare kan arbejde lidt også selvom man ikke har lyst og føler det er forkert?
- Kan man studere disse ting 'videnskabeligt' eller er det (også) en moralsk-politisk diskussion?

Hvad bør vi mere vide om sygenærvær?

- Bedre metoder til at måle sygenærvær
 - Hvilke symptomer handler det om? Hvor meget af det handler om kronisk syge?
 - Er sygenærvær 'forstadiet' til de registrerede sygefraværsepisoder, som de fleste studier ser på (og som er det virksomhederne normalt fokuserer på når de 'benchmarker'?) Eller er det selvstændige (ekstra) sygeperioder?
- Mere viden om konsekvenserne
 - Hvornår bliver sygenærvær så u hensigtsmæssigt for produktiviteten, at sygefravær er bedre?
 - Hvornår er sygenærvær godt fordi det sikrer tilknytning til arbejdspladsen og hvornår er det skidt fordi det kan føre til sygefravær/dårligere helbred i det lange løb?

Litteratur

- Aronsson G, Gustafsson K & Dallner M: "Sick but yet at work. An empirical study of sickness presenteeism" in *Journal of Epidemiology and Community Health*, 2000, Vol. 54, pp. 502-509
- Aronsson G & Gustafsson K: "Sickness Presenteeism: Prevalence, Attendance-Pressure Factors, and an Outline of a Model for Research" in *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 2000, Vol. 47, pp. 958-966
- Bergström G m.fl.: "Sickness presenteeism today, sickness absenteeism tomorrow? A prospective study on sickness presenteeism and future sickness absenteeism." i *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 2009, Vol. 51(6), pp 629-638
- Bergström G m.fl.: "Does sickness presenteeism have an impact on future general health?" i *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 2009, Vol. 82, No. 10, pp. 1179-1190
- Burton et. al.: "The Economic Burden of Lost Productivity Due to Migraine Headache: A Specific Worksite Analysis" in *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 2002, Vol. 44, No. 6, pp. 523-529
- Dew K, Keefe V & Small K: "'Choosing' to work when sick: workplace presenteeism" in *Social Science & Medicine*, 2005, Vol. 60, pp. 2273-2282
- Goetzel et. al.: "Health, Absence, Disability, and Presenteeism Cost Estimates of Certain Physical and Mental Health Conditions Affecting U.S. Employers" in *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 2004, Vol. 46, No. 4, pp. 398-412
- Grinyer A & Singleton V: "Sickness absence as risk-taking behaviour: a study of organisational and cultural factors in the public sector" in *Health, Risk & Society*, 2000, Vol. 2, No. 1, pp. 7-21
- Hansen C & Andersen J: "Going ill to work – what personal circumstances, attitudes and work-related factors are associated with sickness presenteeism?" i *Social Science & Medicine*, 2008, Vol. 67, pp. 956-64
- Hansen C & Andersen J: "Sick at work – a risk factor for long-term sickness absence at a later date?" i *Journal of Epidemiology and Community Health*, 2009, vol. 63, pp. 397-402
- Hemp P: "Presenteeism: At work-but out of it" in *Harvard Business Review*, October 2004, pp. 49-58
- Johansson G & Lundberg I: "Adjustment latitude and attendance requirements as determinants of sickness absence or attendance. Empirical tests of the illness flexibility model" in *Social Science & Medicine*, 2004, Vol. 58, pp. 1857-1868
- Johns G: "Presenteeism in the workplace: A review and research agenda" in *Journal of Organizational Behavior*, 2010, Vol. 31, pp. 519-542
- Kiwimäki M m.fl.: "Working While Ill as a Risk Factor for Serious Coronary Events: The Whitehall II Study" in *American Journal of Public Health*, 2005, Vol. 95, No. 1, pp. 98-102
- Virtanen P: "'An epidemic of good health' at the workplace" in *Sociology of Health and Illness*, 1994, Vol. 16, pp. 394-401

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN
I kan downloade præsentationen på
<http://www.amkherning.dk>